



Հրատարակութիւն Ամերիկահայոց Արեւելեան Քիմի Ազգային Առաջնորդարանի  
A Publication of the Prelacy of the Armenian Apostolic Church of America

Volume XII, Number 8 — December 1989

### Պատգամ Ամանորի եւ Ս. Մննդեան Տօներուն Առթիւ

Պատուական հայորդիներ,  
Հնաանդ օրէնք է հովիւին համար  
Ամանորի եւ յատկապէս Ս. Մննդեան եւ  
Աստուածայայտութեան տօներու առթիւ  
այցի երթալ ժողովուրդին եւ աւետել  
Փրկչի Մնունդը:

Ճիզիբապէս գիտէք որ անհնար է այդ,  
գէթ ինծի համար: Բայց ահա՛  
ձայնասփիւռի թէ հեռատեսիլի եւ  
մանաւանդ մամուլի միջոցաւ Ձեզի կու  
գամ, եւ Ձեր խթման սեղանին շուրջ իբրեւ  
հայր եւ իբրեւ եղբայր կ'ուզեմ գրուցել Ձեր  
հետ, խօսիլ Ձեզի եւ Ձեր հետ բաժնել ու-  
րախութիւնը մեր Փրկչի հրաշք Մնունդին  
եւ Աստուածայայտութեան:

Մեր պատմահօր՝ Մովսէս Խորենացիի  
բառերով մեզի կու գայ ամբողջ խորհուրդը  
Աստուածայայտութեան եւ մար-  
դեղութեան:—

«Խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի...»

Սքանչելի եւ մեծ է խորհուրդը  
Մննդեան. Որովհետեւ՝

Հօրմէն անբաժանելի մտարին մէջ  
կը ծնի...»

Երկնքի եւ երկրի մէջ անբաժնի  
Աստուածութիւնը  
Խանձարուրդին մէջ կը փաթուի.  
(Շարական)

«Աստուած կը մարդանայ՝ որպէսզի  
մարդը Աստուածանայ...»

Աստուած այնքան սիրեց աշխարհը, որ  
իր Միածին Որդին տուաւ, որպէսզի, ով որ  
անոր հաւատայ, չկորսուի, հապա  
յաւիտենական կեանք ունենայ (Յովհ. Գ.  
16): Եւ Աստուածային այդ սիրոյ  
արտայայտութիւնը եղաւ Յիսուսի  
Մնունդը, որով Աստուած մեր մարմինը  
զգեցաւ, մեր բնութիւնը առաւ, եւ  
հասարակաց գետին մը ստեղծեց ու մարդ  
եւ Աստուած հասարակ յայտարարի մը  
եկան: Եւ ուրիշ մարդ կրնայ իրազործել  
ինքզինք, Աստուածութեան երազը  
հազնելով:

Հրաշք է սա: Մննդեան հրաշքը: Բայց  
հրաշք է նաեւ այն՝ որ Աստուծոյ սէրը երբ  
մարմին առաւ, ծնունդ չառաւ արքայական  
ապարանքներու մէջ, ծիրանեծին չեղաւ  
Աստուածորդին: Հոռոմի կայսերական  
արքունիքը չեղաւ իր տունը, ոչ ալ  
Հերովդէսի ապարանքը, ոչ իսկ  
սովորական տուն մը: Անհնարին ըլլալու  
չափ դժուար էր, եւ սակայն Աստուած  
ընտրեց դժուարագոյնը, դժբախտագոյն  
պարագաներուն, եւ ծնաւ իբրեւ անօթեան  
եւ անբարեկամ ընտանիքի զաւակ, մտուրի  
մը մէջ, բարի կենդանիներու  
դրացնութեամբ:

Մեզի՛ Հայերու համար որքան դիւրին է  
ճանչնալ այդ Յիսուսը, Բեթղեհեմի  
մանուկը... Մենք կը ճանչնայինք արդէն  
զայն մեր պատմութեան ամբողջ ընթաց-  
քին, ճանչցանք 1915-էն յետոյ, ճանցանք  
որբանոցներու մէջ, Բայց ճանչցանք նաեւ անցեալ տարի,  
ու կը ճանչնանք այս տարի հա: Եւ արդեօք  
նոյն մանուկը չէ՞ որ ծնաւ Լենինականի  
մէջ. Գողթարանի մէջ, Շիրակամուտի մէջ,  
Հայաստանի աւերեալ եւ շարժեալ  
զիւղերու եւ քաղաքներու մէջ չճնա՞ւ  
մանուկ Յիսուսը... Եւ յետոյ, նոյն այդ

### Armenian Philharmonic Orchestra Thrills Audiences in Three-City Tour: Boston, Washington, & New York City



Loris Tjeknavorian conducting the Armenian Philharmonic Orchestra at Carnegie Hall on December 7, 1989.

#### Carnegie Hall Sold Out

The Armenian Philharmonic Orchestra's first U.S. tour is history, but the memory will linger forever for the thousands who were fortunate enough to attend one or more of the three concerts presented by the orchestra.

The culmination of the tour took place in New York's Carnegie Hall on December 7, the first anniversary of the earthquake, as a sold-out audience wildly cheered the orchestra and their Armenian-American conductor, Loris Tjeknavorian.

The 100-member orchestra, accompanied by Tjeknavorian and administrative personnel, arrived in New York on November 25 and were greeted by representatives of the New York metropolitan area Armenian community. The orchestra immediately boarded buses which took them to Boston where, three days later, they presented their first performance in the United States in Symphony Hall. Richard Dyer, music critic for the Boston Globe, described the concert as "an occasion to stir the soul." He went on to say, "The orchestra delivered passionately committed performances under the colorful direction of Loris Tjeknavorian that recalled descriptions of the great Koussevitzky nights with the Boston Symphony Orchestra."

The concert at the Concert Hall at the Kennedy Center in Washington, DC, took place Friday evening, December 1. In attendance were officials of the Soviet Embassy, members of the Washington Diplomatic Corp as well as members of the Senate and House of Representatives. Prior to the concert a reception took place at the Kennedy Center hosted by His Excellency Yuri Dubinin and Charles E. Hugel, Chairman and Chief Executive Officer of Combustion Engineering, Inc. Ambassador Dubinin and Mr. Hugel were Benefit Chairmen of the Concert Tour. In attendance were representatives of the various corporate sponsors and invited guests. The Ambassador, who was called to attend the summit in Malta, was represented by his wife and other members of his family as well as Embassy officials. Mr. Dubinin returned from Malta in time to attend the New York concert.

The Philharmonic's performance in Washington drew praise from Joseph McLellan in the *Washington Post*. Mr. McLellan dwelled on the political and national overtones of the evening and described the Orchestra's performance of Khachaturian "Spartacus" as "vivid and brilliantly performed." He concluded with the observation that the orchestra "played Shostakovich and the rest of its program with enormous impact."

The Philharmonic under the directorship of Maestro Tjeknavorian has in a very short time become a major attraction in Yerevan. The regular Friday evening performances at Khachaturian Hall are now considered "events" and are sold out. Mr. Tjeknavorian visited Armenia after the earthquake and as he explains it, "I had to

### Charles Aznavour Appeals for Coordination & Communication on Earthquake Relief Projects



Some of the participants of the meeting at the Prelacy are, left to right: Rev. Abbot Hovhannes Tertzakian, Mr. Nerses Chitjian, Mr. Hirair Hovnanian, Archbishop Mesrob Ashjian, Charles Aznavour, Mrs. Louise Simone, Mrs. Cathy Der Hovhanessian, Dr. Rouben Kachigian, Rev. Movses Janbazian, and Rev. Arshag Daghljan.

Charles Aznavour, the French Armenian singer of global fame, met with representatives of organizations in the United States involved in earthquake rehabilitation efforts to discuss means to coordinate and strengthen worldwide short- and long-term relief operations. The meeting took place at the Prelacy at a hastily convened meeting on Saturday, December 9, 1989, presided over by Archbishop Mesrob Ashjian. Mr. Aznavour expressed deep concern over the pace and direction of the rehabilitation work, and made a number of proposals to revitalize the relief effort.

Mr. Aznavour noted that various groups now engaged in relief work in many countries should establish a single global organization to serve as an umbrella both for ongoing relief and for long-range rehabilitation efforts. Such an umbrella organization could optimize available Armenian resources, overcome bureaucratic and other delays in the implementation of projects, coordinate planning and implementation to avoid wasteful duplication and overlapping, create better awareness of the enormity of rehabilitation problems by way of the media and set up a special account in a Swiss bank for disbursement of funds as plans mature.

Editorial

A Night at Carnegie Hall

It was a cold, blustery evening on December 7 when the Armenian Philharmonic Orchestra came to Carnegie Hall in New York City. December 7 was the first anniversary of the earthquake that demolished cities and towns in northern Armenia and took thousands of lives in a few, short minutes. It was fitting that exactly one year after that tragic event the Armenian Philharmonic Orchestra from Yerevan would play its first New York concert.

Waiting in the lobby of Carnegie Hall, one did not really know what to expect from this orchestra that had never been outside the Soviet Union. The newspaper reviews in Boston and Washington where they had performed just a few days before were positive enough, but there was still a bit of apprehension in the air along with a sense of expectation.

The lobby was crowded with people who shivered each time the outside doors were opened allowing cold air to rush in. Waiting for the gates to open, one could see couples, obviously non-Armenian, buying up the few remaining tickets. People of various racial and ethnic backgrounds stood in line, crowding around the box office windows to make sure they got their tickets to this extraordinary concert. Were they there to support the relief effort for Armenia, or were they curious about the Armenian orchestra, or were they Carnegie Hall regulars? Whatever the case, the house was sold out.

Inside, the sight of the 100-member orchestra assembled onstage was enough to cause any Armenian a sense of elation, even before any music was heard. When Maestro Loris Tjeknavorian began to conduct and the hall was filled with music, the feeling of elation turned into a spine-tling excitement. Here was an orchestra of eminent musicians, all Armenians, led by a superb conductor, also an Armenian, performing Shostakovich, Rachmaninoff, Khatchaturian, with extraordinary skill. Perhaps the evening's event, with its inspiring music, was not as wondrous as it seems still. Perhaps the terrifying news of December 7 one year earlier followed by months of dismal and discouraging stories from the devastated areas cast such a gloomy pall over the Armenian community in America that the appearance of the Armenian Philharmonic Orchestra shone in contrast as a light much brighter than it actually was.

Nevertheless, it was a brilliant evening filled with brilliant music, greatly appreciated by the audience, which showed its appreciation with one thunderous ovation after another. It was a wondrous event not only because of the accomplished musicians from Armenia and their dynamic conductor, but because their appearance and performance here in America was an act of faith. After having endured the greatest single tragedy suffered by the Armenians since 1915, one hundred of them came here to play for us and to show us that the human spirit is truly indomitable. It was not just another concert at Carnegie Hall in Manhattan; it was a symbol of the determination of the Armenian people to overcome adversity, to move forward, and to prove themselves capable of great achievements.

New Year and Christmas Message from Archbishop Mesrob Ashjian

My Dear Fellow Armenian: It is traditional for the pastor to visit his people during the New Year and Christmas season and share the good tidings of Christ's birth. As much as I would like to be able to do this, as you know, it is physically impossible for me to personally visit each of you. But thanks to the print and electronic media I feel I can come into your homes to share with you that "Mystery, great and marvelous," in the words of Movses Khorenatzi.

The story of the Epiphany is indeed a great and marvelous mystery. As the Gospel tell us, "God so loved the world that He gave His only begotten Son so that whosoever believeth in Him should not perish but have everlasting life." God became man so that man might become God. This is the miracle of the epiphany. God took on our own nature and a common ground was created for God and Man. The Son of God was not born in a grand home. He was not born in Imperial Rome or in Herod's palace. Instead, He was born in a lowly stable in a small, simple village. "O Bethlehem, Ephrathah, You are but a small Judean village yet you will be the birthplace of my King..." were the prophetic words penned by Micah seven centuries before Christ's birth.

How easy it is for us Armenians to recognize this Jesus: The Babe in Bethlehem. Homeless. Born in a stable with a manger for His bed. We have recognized Him throughout our history, through 1915, the orphanages, the refugee camps, and most recently we recognized Him last year in Spitak and Leninakan.

The earthquake in Armenia was a year ago, but it seems it was only yesterday. The suffering continues today in the earthquake-ravaged areas of Armenia. As we anguish over the unmet needs of our fellow Armenians we must ask ourselves, "Did we do enough?" Surely the answer is, "No. We did not."

We are, of course, aware of and thankful for the the great mobilization that took place last year. Money was collected. Clothes were donated. Medicine was transported. But, we recently learned that the average donation from Armenian families in America for earthquake relief was between fifty and one hundred dollars. This, during a season when thousands and thousands of dollars are spent on unneeded gifts and thousands more on New Year's Eve celebrations.

This year, as in past years, we gaze lovingly upon the Baby in Bethlehem knowing full well that He is our light and our hope. Because of our love for Him and for other infants let us approach with our gifts. Medicine instead of Gold. Clothes instead of Frankincense. Food instead of Myrrh.

My dear friends, As we greet the New Year and celebrate the Holy Birth, let us get closer to our Saviour, renew our faith and our hope, and extend our love to those in need. Let us match our deeds with our faith, for as we are reminded in the Gospel, "Faith without works is dead." Let us memorize the words of Hovhannes Toumanian, written long ago, yet so current and vivid today,

So, on this cold and wintry day, I remember my poor, poor brother. Does he have a loaf of bread to eat? A fur to keep him warm? Is his roof protected and his hearth aglow?

I ask the Lord's blessing upon you and pray that with His guidance we will, each of us, do our share to bring comfort to those who need it most. I extend to you my sincere wishes for a happy New Year and a joyous Christmas.

ԱՐՈՒԵՍՍԱԳԷՏ ՆԿԱՐԻԶ

Սմբատ Կիրեղեան

Յառաջիկայ Փետրուար 23 - 25-ին Նիւ Բօրօ, Բօս Ալլըմսի մէջ, Ազգ. Առաջնորդարանի «Բարեկեանի Շարքապիլիք»-ին

առփու ցուցահանդէս մը կու տայ Սմբատ Կիրեղեանը: Այս առփու կը հրատարակենք սոյն յօդուածը:



"Armenian Village in Iran." Water color by Sumbat Kiureghian.

Այս տարի 75-րդ իր տարեդարձը բոլորեց իրանահայ անուանի նկարիչ Սմբատ Կիրեղեան, որ 1980-էն ի վեր հաստատուած է Լոս Անճելըս: Փոքր այցելութիւն մը կ'ընտելի իր արուեստանոցին կը բաւէ, որպէսզի զուր ձեռք զգաք հայ գիւղի հարազատ մթնոլորտին մէջ, ի տես ցուցադրուած պատանուներու:

Արուեստագէտ նկարիչը ծնած է 1913-ին՝ Նոր Զուղայ, այն քաղաքը՝ որ ունեցած է հայկական կերպարուեստի իր ուրոյն դարձը ժէ. դարուն: Եկեղեցիներու, ապարանքներու, ժողովրդային տուններու ճարտարապետութեան տեղական ոճի զարգացումը նպաստած է նաեւ կերպարուեստին: Արուեստագէտը Մ. Ղազարեան կը նշէ, թէ գեղանկարչութեան մէջ առաջնակարգ տեղ գրաւած են որմնանկարչութիւնն ու մեծ կտավային նկարչութիւնը:

Ահա այսպիսի պատմական քաղաքի, կերպարուեստի հարուստ աւանդութիւններով լեցուն միջավայրի մը մէջ է, որ ծնած ու իր մանկութիւնը անցուցած է ապագայ արուեստագէտը՝ Սմբատ Կիրեղեան: Նախակրթութիւնը ստանալէ ետք տեղւոյն հայկական վարժարանին մէջ, տարի մը յաճախած է Սպահանի անգլիական դպրոցը: Տակաւին աշակերտական նստարաններէն ան ցուցադրած է նկարչական արուեստի մէջ ընդունակութիւնը, զոր զարգացուցած է իր մէջ եւ հաջիւ 18 տարեկանին, նիւթական ծանր պայմաններու հետեւանքով, հարկադրուելով թողով դպրոցական յարկը՝ նետուած է կեանքի սպարէզ, նուիրուելով իր սիրած արուեստին: Իր անդրանիկ խմբային ցուցահանդէսը տեղի կ'ունենայ 1930-ին՝ Սպահան, արժանանալով արուեստասէր հանրութեան գնահատանքին:

1929-32 թուականները արուեստասէր Սմբատի կեանքին մէջ նշանակալից դեր ունեցած են: Այդ թուականներուն էր, որ Սպահան քաղաքի պատմական վայրերու որմնանկարները արտանկարելու նպատակով Սպահան կ'երթար ծանօթ նկարիչ Սարգիս Խաչատուրեան: Արուեստագէտը նկարելով Նոր Զուղայի մէջ նկարչական արուեստի մարզէն ներս շնորհալի երիտասարդ-երիտասարդուհիներու գոյութիւնը փափաք կը յայտնէ գիշերային դասընթացներով խրախուսել եւ արուեստի ոգին առաւել եւս հիմնաւորել անոնց մէջ: Սարգիս Խաչատուրեանի բարի ցանկութեան ընդառնջող շուրջ քսան աշակերտներու մէջ էր նաեւ Սմբատ Կիրեղեան, որ տաղանդաւոր ուսուցչի շունչին տակ կը խորացնէ իր գիտելիքները եւ առաւել փորձառութիւն ձեռք ձգելով՝ կը բանայ նկարչական իր աշխատանոցը եւ մեծ եռանդով կը նուիրուի իր այնքան սիրած արուեստին:

Այդ շրջանին Սմբատի մէջ ծնունդ կ'առնէ Ապատանի մէջ նկարչական ցուցահանդէս մը տալու միտքը: Իր փափաքը կ'իրականանայ 1948-ին, Ապատանի անգլիական նախապիւն ընկերութեան ակումբին մէջ տրուած ցուցահանդէսով,

ուր ներկայացուած շուրջ 80 պատանուներ լաւագոյն ապացոյցը կը հանդիսանան անոր արուեստի նուրբ զգայնութեան եւ ստեղծագործող ոգիին:

Անհատական իր անդրանիկ ցուցահանդէսի արձանագրած յաջողութեան արձագանքելով ժամանակի մամուլը դրուատանքով վեր առած է տաղանդը արուեստագէտին:

Փաստ: Ահա՛ քանի մը նմոյշներ, արտայայտուած կարծիքներէ: «Սմբատ Կիրեղեան արուեստագէտ մըն է, որուն ուսուցիչը բնութիւնն է, որով հպարտ է ինք՝ արուեստագէտը» (Ս. Ֆօսթըր): «Կատարելութեան հասնող արուեստագէտը բնութիւնը ներկայացրած՝ իր բովանդակ գեղեցկութեամբ ու հարազատութեամբ» (Ա. Գէորգեան): «Գեղարուեստական կատարելութեան ճշմարիտ հաճոյք պատճառող գործեր, որոնք ճշմարիտ վիճակներ են երիտասարդ նկարիչի ապագայ աւելի մեծ նուաճումներին» (Յ. Յովհաննիսեան): «Նկարիչ Սմբատի ստեղծագործութեան նրբութիւնն ու խորութիւնը իտեղալական է եւ նիւթի դասաւորումը՝ ներդաշնակ» (Տ. Դ. Վիլներ):

The Works of Artist Sumbat Kiureghian will be On Display During the Parentan Weekend in Newport, Rhode Island.

Այս ցուցահանդէսը կ'արեւոր անկիւնադարձ մը կը կազմէ արուեստագէտի կեանքին մէջ: Անգլիացի ճարտարագէտ Ս. Ֆօսթըր, իր հետ կը տանի Եւրոպա, առաւել հմտութիւն ձեռք ձգելու եւ իր արուեստը կատարելագործելու համար: Ճարտարագէտը՝ որ սիրող նկարիչ մըն էր միաժամանակ, կ'ուզէր օգտուիլ Սմբատի ջրաներկի թէքնիքէն: Սմբատ Անգլիոյ մէջ վրայ ածի կը հետեւի Anglo-French Art Center-ի դասընթացներուն:

1949-50 թուականներուն այցելելով Իտալիա, Ֆրանսա, Անգլիա եւ ապա Միջին Արեւելքի երկիրներ, նկարչական արուեստի մարզէն ներս նոր եւ խորունկ ծանօթութիւններով եւ գիտելիքներով գինուած՝ Սմբատ կը վերադառնայ Պարսկաստան եւ կը պատրաստուի ցուցահանդէսներու շարք մը կազմակերպելու: 1958-63 թուականներուն ցուցահանդէսներ կու տայ Ապատան եւ Մասնէթ-Սուլէյման:

Սմբատի արուեստի մարզին մէջ տեղ կը գրաւեն բացի ջրաներկէն՝ որ իր նախասիրած նիւթն է, իւղաներկը, կուշըր եւ փասթէլը: Կուշըրով նկարելու ստեղծ, երբ կը փորձէ գոյները օրաթերթի մը վրայ (Իրեւ բնութիւն), կը նկատէ պատահական նորէն գոյացող այլազան գոյներու հետաքրքրական ներդաշնակութիւն մը, որ նոր

OUTREACH

A monthly publication of the Armenian Apostolic Church of America

Archbishop Mesrob Ashjian, Prelate

Mardiros M. Haftvani, Managing Editor

Iris Papazian, Editor

OUTREACH (USPS 426-490) is published monthly, except for a combined July-August issue, by the Prelacy of the Armenian Apostolic Church of America, 138 East 39th Street, New York, NY 10016, (212) 689-7810. Unsolicited manuscripts are welcome; please include a stamped, self-addressed return envelope. Signed articles do not necessarily reflect the policy of the Armenian Apostolic Church of America. Send all correspondence to the above address to the attention of the Editor. Printed in the United States of America. Second class postage paid at New York, NY 10016. Postmaster: Send address changes to OUTREACH, 138 E. 39th Street, New York, NY 10016.

միտք կու տայ նկարիչին: Արուեստագէտը քանի մը գիծեր եւ երանգներ աւելցնելով գոյներու խորհրդաւոր այդ դասաւորումին, ծնունդ կու տայ նկարչական արուեստի մարզէն ներս նոր գաղափարի մը որ յետագային կը մկրտուի Սմբատիզմ անունով:

Սմբատ Կիրեղեան տարուան տարբեր եղանակներուն յաճախ շրջելով տարբեր վայրեր ու գիւղեր, բնութեան ծոցէն կը վերցնէ իր ստեղծագործութիւններու հարազատ նիւթը, որ իր վարպետ վրձինին տակ կը զգենու տպաւորիչ պատմուճան մը: Իր գործերէն հռչակաւոր են «Գիւղական Հարսանիք»ը, «Աղբիւրի Մօտ»ը, «Հայ Գիւղը», Լուսացարար Գեղջկուհիները, «Թոնիրի Շուրջ» եւ հայ գիւղէ առնուած բազմաթիւ տեսարաններ:

Սմբատ Կիրեղեանի համբաւը կը կտրէ Ատլանտեան Ովկիանոսը: 1976-ին կ'այցելէ Լոս Անճելըս, ուր Հ.Բ.Ը. Միութիւնը կը կազմակերպէ ցուցահանդէս մը, առիթ տալով տեղւոյն արուեստասէր հանրութեան հաղորդուելու անոր արուեստով: Սմբատ հոգեկան գոհունակութեամբ կը վերադառնայ Թեհրան: Քանի մը տարի ետք Պարսկաստանի երկինքը կը պատեն մուժամպերը: Քաղաքական չփոթ վիճակ, յեղափոխութիւն, տնտեսական տագնապ, որոշ չափով կեանքի եւ ապրուստի անպահովութիւն կը հարկադրեն հայերը հետզհետէ լքելու երկիրը ու հեռանալով փնտրելու ապահով ապաստարաններ: Արտագաղթողներու կարաւանին կը հետեւի հայ արուեստագէտը, 1980-ին վերջնականապէս հաստատուելով Կլիւնտայ, ուր կը հիմնէ իր արուեստանոցը՝ Պրանտ պողոտային վրայ, թիւ 141:

Նոյն տարին՝ Մայիսին, Սան Ճրանսիսքոյր Համազգայինը կը կազմակերպէ Սմբատի գործերու ցուցահանդէսը:

Յաջորդ տարին, Սմբատ, Նիւ Եորքի մէջ, կու տայ ցուցահանդէս մը, որուն մասին դրուատանքով կ'արտայայտուի Յ. Խաժակ «Հայրենիք»ի մէջ. «Սմբատ Կիրեղեան, անուն մը՝ որ կ'որոշուած ու ամէն օր քիչ-քիչ անհետացող անցեալներէն, աշխարհներէ, կեանքի ծուկներէ կը բերէ իրականութիւններ, զեղեցկութիւններ եւ ապրումներ. ու մոգական վրձինի հարուածով մը իրենց թաւալքին մէջ կ'անշարժեցնէ գանտներ, ակնթարթ մը ետք վերըստին շնչաւորելու համար ապագային մէջ, մարդոց զգայնութիւններուն եւ յիշողութիւններուն մէջ, այս անգամ արուեստի հպումովը լուսաւորուած»:

Սմբատ Կիրեղեան արուեստագէտ նկարիչի աւելի քան կէս դարու ստեղծագործական վաստակի համբաւը յապաղումով կը հասնի Հայաստան: Միութարուիք յիշելով ժողովրդական առածը՝ «Լաւ է ուշ, քան՝ երբեք»: Արդարօրէն արձագանգը կ'ըլլայ դրական եւ գնահատական: 1986 Յունիւարին, «Սովետական Հայաստան» ամսաթերթին մէջ ակնարկ մը ստորագրելով Վահան Յարութիւնեան՝ ի մէջ այլոց կը նշէ. «Իրանահայ կերպարուեստը Սփիւռքի կերպարուեստի այն եզակի օղակն է, որտեղ բաւականին հաստատուն են ոչ միայն դասական սկզբունքները, այլեւ ժողովրդական արուեստի աւանդոյթները: Իրա տպաւորիչ վիպարութիւններէն է Սմբատ Կիրեղեանի արուեստը: Կիրեղեանը շատ է վրձնել բնութեան տեսարաններ ու դիմապատկերներ... Բացառիկ արժէք են ներկայացնում սրիճետային տեսարանները՝ նուիրուած իրանահայ գեղջկուհիներ կեանքին ու կենցաղին: Այդ պատկերներում (մանաւանդ ջրաներկ նմոշներում) կայ նախանձնիկ հարազատութիւն մարդուն, տարազին, շրջապատին, սովորոյթներին, կայ յուզիչ անմիջականութիւն, վերջապէս, հոգեպարար սէր՝ պատկերուած անձանց նկատմամբ»:

Սմբատի ծննդեան 75-րդ տարեդարձի զեղեցիկ նուէրը եղաւ Սփիւռքահայութեան Հետ Մշակութային Կոմիտէի հրահրը: Արուեստագէտը կը պատրաստուէր Երեւանի մէջ ունենալիք անհատական ցուցահանդէսին, երբ Դեկտեմբեր 7-ին կը հասնէր Հայաստանի ահաւոր երկրաշարժին լուրը: Բնականաբար թուականը կը յետաձգուէր, սակայն հրահրը կը մնայ ի զօրով:

ԳՈՎՏ. ՀՐԱՆԳ ԱՃԷՄԵՆԱՆ

### Winners of "Children for Children" Contest Receive Awards in Ceremony at Daily News



Photo by H. Kantzabed

The winners of the poetry and letter writing contest pose with Archbishop Ashjian and Dolores Fernandez, Deputy Chancellor of the New York City Board of Education.

The winners of the "Children For Children" poetry and letter writing contest were awarded their U.S. Savings Bonds in ceremonies on December 5, 1989, at the Daily News building in New York City. The contest was part of the New York City School System's "Armenian Earthquake Relief Program," which the late Chancellor, Dr. Richard Green, initiated last January.

The Chancellor invited Mr. Michael Mirakian, principal of Concord High School in Staten Island, to chair the program which included a city-wide curriculum study about Armenians and the earthquake, a fund raising drive, and a poetry and letter writing contest. The program was launched last January 13 at P.S. 11 in Woodside, New York. Mr. Mirakian was assisted in his organizational efforts by James F. Regan, member of the Board of Education, and Joseph Saccente, Chief Executive for Operations at the Board of Education.

During ceremonies at the Daily News at which time the winners of the contest were honored, the Deputy Chancellor, Dolores Fernandez, presented a check for \$9,000 to Mrs. Ellen Najarian, representing the Armenian Relief Society. Since last December 7, the New York City School children have collected \$100,000 which has been distributed to various organizations including the Prelacy, the Diocese, the AGBU, and the ARS.

The writing contest was sponsored by the Armenian National Education Committee which is co-sponsored by the Prelacy and the ARS. First place winners received a \$1,000 U.S. bond; second place winners received a \$500. bond; and third place winners received a \$100. bond. The New York Daily News was also instrumental in the program; the News' Community Events department provided the posters, the certificates, and hosted the award ceremony.

#### WINNERS:

- High School Poetry:**
1. Phillip Daley, Bronx
  2. Susan Lenti, Brooklyn
  3. Gregory Santora, Brooklyn

- Intermediate Letter:**
1. Faith Moshlah, Brooklyn
  2. Priscilla Garcia, Brooklyn
  3. Matthew Hayes, Woodside

- High School Letter:**
1. Suzanne Karapetyan, Brooklyn
  2. Jenny Baez, Brooklyn
  3. Jennifer Yue, Queens Village

- Elementary Letter:**
1. Rachel Friedman, Rego Park
  2. Sara Beth Giordano, Brooklyn
  3. Sean Kannegieser, Maspeth Hesham Farid, Woodside (tie)

#### The Winning Poems and Letters Will Be Published In Forthcoming Issues of OUTREACH

#### Archbishop Ashjian's remarks to the winners and their parents:

I am very happy to be here today and to present these awards on behalf of the Armenian National Education Committee to the winners of the New York City Board of Education's Children for Children Poetry and Letter writing contest. Congratulations to all of you. You can be very proud of your achievement.

This Thursday, December 7, it will be exactly one year that the earthquake struck Armenia. Like the rest of the world, the children of New York responded quickly to bring comfort and aid to the suffering people in the earthquake-stricken areas. The worldwide humanitarian effort was an unprecedented response and one which the Armenian people gratefully acknowledge.

Besides collecting money you and your classmates studied about the Armenian people and about earthquakes and through your creative efforts you reached out to the children of Armenia with your letters and poems to let them know that you care about them. Compassion and caring for another human being is just as important as material help. As one of you wrote in your letter, "I know that people have sent many things to Armenia to try to help repair the damage caused by the earthquake. . . I decided that I would like to send something too, my friendship." Friendship is very important and I hope that you will continue to be friends not only with Armenian children but other children in far-away places.

Armenia is recovering. There is still much to be done, and it will take many more years to complete the reconstruction of the destroyed cities. But the help that the entire world extended, as well as your help, became a source of strength for the people of Armenia that will continue to sustain them during the difficult years ahead.

As a sign of Armenia's recovery and as a gesture of friendship and thanksgiving, the Armenian Philharmonic Orchestra is in New York and will present a concert in Carnegie Hall on December 7. I look forward to seeing you and your parents there.

I want to thank the New York City Board of Education for their multi-faceted Armenian Earthquake Relief Program and to the Daily News which played an important role in this city-wide campaign. I especially want to remember the late Chancellor, Richard Green, who was so eager to have New York's children learn about the children of Armenia and extend a helping hand to them.

Congratulations again to our young, talented poets and writers. God bless you all.

### Պատգամ Ամանորի եւ Ս. Ծննդեան Տօներուն Առթիւ

շաբ. էջ 1-էն

մանկան նման չմեռա՞ն մեր հազար հազար մանուկները, որոնք նունենիի ծաղիկներու նման կարկտահար եղան երկրաշարժէն, եւ թեթեւեմի մանուկներուն նման սպաննուեցան ոչ թէ Հերովդէսներէն, այլ խախուտ շէնքերու եւ անապահով բնակարաններու մէջ, անպատասխանառու ձեռքերէ...

Տարի մը առաջ էր. բայց երէկ էր կարծէք, եւ չէնք կրնար մոռնալ մեր երախաները: Չէ՞ք յիշեր ամբողջ դասարան մը որ փուլ եկաւ. չէ՞ք յիշեր կարմիր եւ փոքրիկ դագաղները. չէ՞ք յիշեր դպրոցական համազգեստով մանուկներուն նկարները: Նահատակ մանուկներու դասընկերները, անոնք որոնք սպրեցան- անոնք կը յիշեն: Դեռ անցեալ Կիրակի, Դեկտ. 10-ին, վերապրող մանուկները գացեր էին Սպիտակի գերեզմանատունը, եւ իրենց փոքրիկ ընկերներու գերեզմաններուն վրայ դրեր էին հայերէնի իրենց չգործածած դասագրքերը:

Ատոր համար է որ, այսօր ալ, կոտրած սրտով, բայց խոր հաւատքով կը նայիմ Բեթթիէհեմի Մանուկին, որովհետեւ անոր անգոր եւ թոյլ մատներուն մէջ կը տեսնեմ Աւետարանը, լոյսը, յոյսը:

Եւ Մանուկին եւ միւս մանուկներուն սիրոյն, կը խնդրեմ, որ այս տարի ալ մենք ազգովին մօտենանք Մանուկ Յիսուսին, եւ անոր ընծայենք մեր նուէրները. - ոսկի տեղ՝ ղեղ, խունկի տեղ՝ հազուաւ եւ զմուսի տեղ՝ հաց բերելով մանուկներուն: \*\*\*

Երկրաշարժ եղաւ, բայց հայոց սրտերը չչարժեցան: Միայ չըլլամ, եւ թող չամբաստանեն զիս, որ չեմ գնահատեր եղած աշխատանքը, կատարուած հանգանակութիւնները, կազմակերպուած ձեռնարկները, վիրաւոր մանուկներուն հանդէպ ցոյց տրուած հոգածութիւնը: Անշուշտ որ աշխատեցանք. հազուաւ ալ հաւաքեցինք, յետոյ քիչ մըն ալ դրամ տուինք: Ընտանիք դուրս 50-100 տողար՝ միջին հաշուով: Այո, այդքա՛ն դրամ տուինք: Վկայ՝ եկեղեցիներու եւ այլ կազմակերպութեանց հաւաքած գումարները, ներառեալ՝ օտարներուն տուած երբեմն լիառատ նուէրները: Բայց յետոյ մոռցանք: Արդէն Ամերիկան շատ կարճ յիշողութիւն ունի, եւ հակամէտ ենք շուտով մոռնալու մանաւանդ տխուր բաներ: Եւ ահա 1990-ի սեմին, երբ ոչ միայն Մեծ Եղեռնի 75-ամեակը կը թեւակոխենք, այլ նաեւ Արցախի հարցով Հայաստանի ժողովուրդը մահու եւ կենաց զոյապայքարի մէջ է, մենք կը պատրաստուինք տօնելու Նոր տարին, եւ այնպիսի հեւքով մը, որ ինծի կասկածիլ կու տայ, թէ կ'ուզենք անցեալ տարուան հաշուոյն ալ տօնել այս տարեմուտը, քանի, անցեալ տարի, սուգի մէջ էինք, եւ «Նոր Տարի» չունեցանք:

Բայց սիրելիներ, ի՞նչ խղճով Ամանոր պիտի տօնենք. ի՞նչ խղճով միջիններ պիտի ծախսենք մեր երախաներուն խաղալիք եւ նուէր գնելով. ի՞նչ խղճով չէմբայնի շիշեր պիտի բանանք, երբ մեր ազգը տագնապի մէջ է, երբ Հայաստանը լինել-չլինելու երկընտրանքին տակ դրուած է, երբ հազարաւոր մանուկներ Սովետ միութեան մէջ ցրուած են...

Հոգեկան այս տրամադրութեան մէջ ահա մեզի կու գայ Աստուածաշունչ Մատենանի պատգամը. Յակոբոս Առաքեալն է որ մեզի կը բերէ մեր Քրիստոնեայի սեպուհ պարտականութիւնը՝ երբ կը թելադրէ մեր հաւատքին միացնել գործը. - «Ի՞նչ օգուտ է, եղբայրներս, եթէ մէկը ըսէ թէ հաւատք ունի, ու գործ չունենայ. միթէ հաւատքը կրնա՞յ փրկել զայն: Եթէ եղբայր մը կամ քոյր մը մերկ ըլլայ, կամ օրուան կերակուրին կարօտ, ու ձեզմէ մէկը անոնց ըսէ. զացէք խաղաղութեամբ, տաքցէք ու կշտացէք. եւ մարմինի պէտք եղած բաները անոնց շտաք, ի՞նչ օգուտ է... (Յակոբ. Բ. 14-16):

Աստուծոյ խօսքին արձագանգն է Ամենայն Հայոց բանաստեղծին, Յովհաննէս Թումանեանին սա սրտառուէ քառեակն ալ որ կարծէք գրուած է այս օրերուն համար. -

Եւ այսպէս, այս ցուրտ ձմեռուայ օրը,

ՊԱՏԳԱՍ

շաբ. էջ 3-16

Յիշում եմ իմ խնդիր, իմ խնդիր եղբորը... Արդեօք ունի՞ք հաց, ունի՞ք մա մուշտակ, Տա՞ք է բոնիբը, կտուրը չէ՞ ծակ...»

Միջերկրներ,

Ամանորի եւ Ս. Մինդեան տոներու առթիւ, մեր հայու, Քրիստոնեայի եւ սոսկական մարդ անհատի կոչումին հաւատարիմ, մտենանք մանուկ Յիսուսին եւ ընծայենք մեր սրտի արգասիքը, ու շարունակենք օգնել մեր Հայրենիքի ժողովուրդին, Հիւսիսային Արեւմտեան Հայաստանի աղիտահար ժողովուրդին, Ազրայէջմանէն գաղթականութեան ցուպը ստած հայորդիներուն եւ Արցախի մեր քաջարի եղբայրներուն եւ քոյրերուն: Մեր հաւատքին միացնենք գործը, եւ թող որ, մեր ալ համեստ օգնութեամբ, Հայաստան-ցի մեր ժողովուրդը սրբէ իր արցունքը, բուժէ իր վէրքերը եւ կառուցէ Նոր Հայրենիք, իրբեւ խարխուս եւ հիմ վաղուան մեծ Հայաստանին, ներատումովը Արեւմտեան Հայաստանի գրաւեալ եւ հայազուրկ հողերուն: Չմոռնանք երբէք որ Հայրենիքի ապահովութիւնը միայն Հայաստանցի հայուն պարտքը չէ: Մեր ալ իրաւունքն է ու պարտքը Հայաստանը պահել, պահպանել եւ նպաստել անոր տնտեսական վերելքին:

Թող որ հայու թոնիրը տաք ըլլայ, ու թող որ դարձեալ ծխայ կապոյտ ծուխը հայ օճախներուն, եւ թուրան հայ մանուկները իրենց տարիքի անմեղութեամբ եւ իրաւունքով:

Եւ մենք ալ բարոյական իրաւունքը ունենանք ողջունելու Նոր Տարին եւ ընդունելու աւետիար մեր Փրկչի հրաշափառ Մինդեան:

ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱՌԱՋՆՈՐԿ

Aznavour Appeals

(continued from page 1)

lack of communication by Armenian organizations, stressing the need to tell the world of the dire conditions in the quake-stricken areas in Armenia one year after the earthquake and the months of blockade by the neighboring Soviet Republic of Azerbaijan.

By way of example, he said, although his record album dedicated to the earthquake victims, had sold one million copies in France, with proceeds going to relief and rehabilitation work, and was #1 on the top ten list in Europe for ten straight weeks, it has yet to be released in the United States, even though the recording was made months ago.

Attending the meeting were Rev. Abbot Hovhanness Tertzakian of the Armenian Catholic Exarchate; Louise Simone of the Armenian General Benevolent Union; Hirair Hovnanian, Ross Vartian and Robert Kaloosdian of the Armenian Assembly; Rev. Movses Janbazian, Executive Director of the Armenian Missionary Association of America; Mrs. Cathy Der Hovhanessian of the Armenian Relief Society; Mr. Nerses Chitjian, Chairman of the Prelacy Executive Council; Mr. Stepan Zarikian, President of the Venezuela Armenian Community; Mr. Gregory Melikian from Connecticut and other community leaders.

Mr. Aznavour said that he is planning to meet with Soviet leader Mikhail Gorbachev and spend Armenian Christmas (January 6) with orphaned victims of the earthquake in Armenia.

Friend to Friend Armenian Earthquake Relief Videocassette Available At Prelacy Bookstore

More than 100 Hollywood stars are featured in this one hour video presentation sponsored by Charles Aznavour and the Armenian Relief Society. \$19.95 plus \$3.00 shipping and handling Write or Call: Prelacy Bookstore 138 East 39th Street New York, NY 10016 (212) 689-7810

Armenian Philharmonic Orchestra Thrills Audiences



Photo by Steve J. Sherman

A "sold-out" banner at Carnegie Hall.

The following message was received from California's Governor George Deukmejian:

November 28, 1989

I wish to convey my warm regards to all those in attendance at the opening performance of "The World in Concert" featuring the Armenian Philharmonic Orchestra.

This special program promises to showcase the exceptional talents of this world renowned orchestra as they embark on their first American tour. More importantly, it provides an opportunity for all in attendance to honor those whose lives were lost in last December's tragic earthquake in Armenia while recognizing those who worked to bring comfort, aid and solace to the devastated victims and their families.

I am pleased to join in this evening of celebration and remembrance and extend my best wishes to the Armenian Philharmonic Orchestra and its newly appointed conductor, Loris Tjeknavorian, for a most successful American tour.

Here are some representative press comments:

Richard Dyer in Boston Globe:

"The Armenian Philharmonic played its first concert outside the Soviet Union on Wednesday night, and it was an occasion to stir the soul. . . The glory of the orchestra is its string section; the people who are teaching strings in Armenia know their business. This was a rich, colorful, full-throated sound, a choir of sound (one prominent musician in the audience remarked, 'I suddenly realized it's been years since I've heard the Boston Symphony violas!'). . . The technically accomplished and emotionally intense Tjeknavorian is more than a showman, as the thrilling performance of Shostakovich's angry and tragic Tenth Symphony that closed the program proved."

Joseph McLellan in the Washington Post:

"The Armenian Philharmonic Orchestra began its program with a musical prayer Friday night in the Kennedy Center and ended it with a musical attack on Joseph Stalin—not exactly what you might expect from a Soviet orchestra making its first American tour. . . The concert was a benefit for earthquake victims, but the evening also had strong nationalistic overtones. One highlight was a series of vivid and brilliantly performed dances from Aram Khachaturian's Spartacus—a ballet by an Armenian composer about a slave revolt. . . [The orchestra] played Shostakovich and the rest of its program with enormous impact."

Shirley Fleming in New York Post:

"...the orchestra would be welcome at any time. Under the direction of Loris Tjeknavorian, the ensemble proved to be a warm-toned, well-disciplined, highly capable body, with, in particular, a string section of burnished tonal sheen."

Bill Zakariasen in the New York Daily News:

"[Tjeknavorian] is obviously a first-rate conductor. No one could fault his colorful, often super-dramatic interpretations of excerpts from Khachaturian's "Spartacus" and the Shostakovich Tenth Symphony, while his collaboration with Andre Watts' superb soloing in the Rachmaninoff Second Piano Concerto was irreproachable. . . As to the orchestra itself, the string playing was a model for tone and precision. . ."

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ԱՂԻՏԵԱԼՆԵՐՈՒ ՖՈՆՏ

«ՖՐԷՆՏ ԹՈՒ ՖՐԷՆՏ» ՊԱՏԿԵՐԻԶԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ ՎՐԱՅ

Հայաստանի Երկրաշարժի Աղիտեալներու Ֆոնտի պատրաստած «Ֆրէնտ Թու Ֆրէնտ» պատկերիզը հրապարակ իջած է Դեկտեմբեր 7-ին, Հայաստանի երկրաշարժի Ա. Տարելիցի առթիւ:

VHS տիպի պատկերիզներու բեմադրութիւնը ստանձնած է աշխարհահռչակ բեմադրիչ Փիթըր Պոկտանովիչ: Նկարահանումը կատարած է «Օսքար»ի մրցանակակիր Լաւլո Քոլաբս: Ժապաւնը ի մի կը բերէ երկրաշարժի, հայոց պատմութեան եւ մշակոյթի, ինչպէս նաեւ հայկական ցեղասպանութեան վերաբերող տեղեկութիւններ:

Ժապաւնին մէջ ելոյթ կ'ունենայ Շարլ Ազնաւուր, ինչպէս նաեւ արուեստագէտներ Լայոյա Մինելլի, Տայէն Ուարուիք, Բէյ Փարբըր, Իիթա Գուլիտ, Ճոյս Նիւուիթըն, Պէն Վիրըն, Մայք Քանըրզ, Էտրիըն Պարսոն եւ ուրիշներ: Ժապաւնին պատումը կը կատարէ յայտնի դերասան Բապըրթ Սթէք: Յայտադրին մէջ յատուկ

տեսարաններ կան ամերիկացի եւ եւրոպացի բազմաթիւ արուեստագէտներու մասնակցութեամբ պատրաստուած «Տոր Եւ Արմիւնիա» երգի ձայնագրութիւնէն: 5 վայրկեան տեւող երգի ամբողջական օրինակը կը կազմէ պատկերիզի վերջին մասը:

Հաղորդագրութիւնը նաեւ կը ճշդէ, որ պատկերիզի վաճառքէն գոյացած շահը ամբողջութեամբ պիտի յատկացուի Հայաստանի Երկրաշարժի Աղիտեալներու Ֆոնտի աշխատանքներուն: Ֆոնտի հիմնական ծրագիրը երկրաշարժի շրջանին մէջ պատրաստի բնակարաններու կառուցումն է:

No man can have society upon his own terms. If he seeks it, he must serve it too.

—Ralph Waldo Emerson

(Continued from page 1)

go there to see what I could do. The orchestra invited me to conduct, and then they invited me to stay. I could not say no, and I have been working with them since the end of August."

One of the first projects Mr. Tjeknavorian undertook was to purchase new and better instruments for the orchestra. He raised money in the United States and Europe and plans to raise more funds in order to bring the orchestra's instruments to western levels. Some instruments were rented in the U.S. and it was a revelation to hear from the musicians that the rented instruments were superior to those they normally use in Armenia.

The first U.S. tour—actually the first tour outside of the Soviet Union—was a tremendous undertaking for the newly reorganized orchestra and its new conductor. The program in each city was identical and featured Tjeknavorian's Prayer for the Repose of Souls (world premiere); Khachaturian's Spartacus (excerpts); Rachmaninoff's Concerto No. 2 for Piano and Orchestra with renowned pianist Andre Watts; and Shostakovich's Symphony No. 10.

That the concerts were deep emotional experiences for Armenians cannot be disputed. Just as he does in Yerevan, Mr. Tjeknavorian began each concert in the U.S. with the Hayr Mer (Lord's Prayer) and ended, as an encore, with Mer Hairenik, the national anthem of the Independent Republic. (In Boston, due to strict overtime restrictions the encore was not played.)

The tour was sponsored by the Prelacy of the Armenian Apostolic Church of America and the Armenian Relief Society of North America. The tour coincided with the first anniversary of the earthquake and was intended as a note of thanks and also a reminder of the vast unmet needs facing Armenia's earthquake stricken area.

Several major American corporations contributed substantially in order to finance this major undertaking. The corporate (and individual) sponsors included: Combustion Engineering, Inc.; Monsanto Chemical Corporation; The American International Group, Inc.; Pfizer International, Inc.; Archer Daniels Midland Company; White Knight Health Care; The New York Penta Hotel; Stephen Philiposian Foundation; Mrs. Suzanne Hagopian; Mr. John Yervant Kouyoumdjian; Shawmut Bank, N.A.; Abbott Laboratories; Dean Witter Reynolds, Inc.; Mr. & Mrs. Harry Nadjarian.

Following the Carnegie Hall concert the members of the Philharmonic gathered at the Prelacy's Vahakn and Hasmig Hovnanian Hall for a late dinner. Archbishop Mesrob Ashjian praised the group and described the special kinship all Armenians feel with them. He presented Maestro Tjeknavorian with a bronze work of art entitled "Armenian Hands," the work of artist Yervant Kojabashian. Mr. Kojabashian, originally from Soviet Armenia now resides in Los Angeles. His Eminence explained that the work represents Armenian hands holding Moses Khorenatzi's History of Armenia which is considered to be the "birth certificate of Armenia." Mr. Ashot Yeghiazarian, a vice minister of Armenia, also addressed the gathering with words of thanks. Loris Tjeknavorian thanked Archbishop Ashjian, the Prelacy, and the ARS, for their sponsorship of the tour. He encouraged everyone to visit Armenia and confidently spoke of the day in the very near future when the Armenian Philharmonic would be known world-wide.

Arrangements for the three-city tour were guided by a steering committee in New York headed by Miss Mary Papazian. In each city a local committee expended extraordinary effort to sell tickets, and to host the musicians as well as help them adapt to their new environment. Archbishop Ashjian extended special thanks to the many volunteers in Boston, Washington, and New York, whose singular efforts were essential to the success of the concert tour.

The musicians returned to Yerevan on Saturday, December 9. The day before their departure they attended Radio City Music Hall, toured New York, shopped, and said farewell. . . until next time.